

Radøy kommune

Saksframlegg

Saknr	Utval	Type	Dato
061/2016	Formannskapet i Radøy	PS	13.06.2016
039/2016	Kommunestyret i Radøy	PS	22.06.2016

Sakshandsamar	Arkivsaknr.:	Dokumentnr.:
Jarle Landås	14/250	16/7687

Saman i ny kommune - eller halda fram som eigen kommune

Saksopplysingar:

Bakgrunn:

Forhandlingsutvalet bestående av ordførarar, varaordførarar og gruppeleiar for største opposisjonsparti i kommunane Lindås, Meland og Radøy underteikna 8. juni 2016 ein endeleg intensjonsavtale for etablering av ein ny kommune - «Nordhordland kommune». Intensjonsavtalen dokumenterer det som ein har vorte samde om og som skal vera grunnlaget for å byggja ein ny kommune.

Saka vert lagt fram for at kommunestyret på denne bakgrunn skal kunne ta stilling til forslaget til søknad om å slå saman dei tre kommunane (vedlegg 1). Det er utarbeidd ei felles saksutgreiing til politisk handsaming i dei tre kommunane.

Prosesen:

Kommunane i Nordhordland vedtok i 2010 å setja i gang ein prosess om å utgreia endra kommunestruktur. Dette arbeidet gav viktig kunnskap og grunnlagsmateriale, som kommunane har hatt stor nytte av i arbeidet som vart formalisert etter Stortingsvedtaket om kommunereforma i 2014. I utgangspunktet var der med 8 kommunar for å sjå om der var grunnlag for å danna ein ny kommune i Nordhordland. Telemarksforsking utarbeida i 2013 to rapportar som såg på ulike alternativ, samanslåing eller utvida samarbeid på einskilde område (vedlegg 8 og 9).

Dei tre kommunane gjennomførte våren 2015 ei utgreiing som skulle svara på kvifor ein skulle byggja ein ny kommune, jfr. Vedlegg 3. Utgreiinga er fylgt opp etter valet hausten 2015 og denne intensjonsavtalen er eit resultat av denne prosessen.

Intensjonsavtalen som var underteikna 25.01.16 vart lagt fram for kommunestyra og det har etter det vore ein brei medverknadsprosess i form av folkemøte, folkeavrøysting og/eller innbyggjarundersøking som ein er pliktig til etter lova. Det er kvart kommunestyre som avgjer spørsmålet om folkerøysting, innbyggjarundersøking eller anna høringsform. Lindås og Radøy har hatt innbyggjarundersøking og Meland har hatt folkerøysting.

Dei andre kommunane i regionen vart etter 25.01.16 invitert til å delta i vidare forhandlingar for å sjå om det var grunnlag for ein stor kommune i Nordhordland. Det takka dei Ja til og det vart framforhandla ein avtale om ein kommune i Nordhordland. Etter at denne avtalen vart lagt fram til folkerøysting eller innbyggjarhøyring, viste det seg at det ikkje var grunnlag for desse kommunane å verta med i ein stor kommune. Det vart avklart i møte i forhandlingsutvalet 24.05.16.

Lindås, Meland og Radøy gjekk vidare med avtalen frå 25.01.16 og dei innspela som har kome i høyringsperioden. Avtalen som no vert lagt fram er justert noko på grunn av dei innspela.

Intensjonsavtalen:

I intensjonsavtalen (vedlegg 2) som er underteikna av forhandlingsutvala i dei tre kommunane 08.06.16 kjem det mellom anna fram følgjande:

«Det er fordelar og ulemper ved å etablera ein ny kommune. Utgreiinga peika på fordelar ved sterkare fagmiljø (t.d. innan barnevern) som sikrar rekruttering og god og spissa kompetanse, betre kvalitet og mangfald på tenestetilbodet, betre heilskapleg arealutnytting, moglegheiter til å prioritera næringsarbeid, godt jordvern samt større påverknadskraft overfor sentrale og regionale myndigheiter. Den nye kommunen vil bli ein større og meir ressurssterk kommune med betre økonomisk soliditet, og vil dermed vera betre i stand til å handtera nye og større oppgåver samt omstilling innan arbeidsmarknaden. Den nye kommunen vil stå betre rusta til å møte den kraftige veksten i innbyggjartall (44 000 i 2040) med eit auka tal eldre.»

Nokre av ulempene vil kunne vera større geografisk avstand innan kommunen (både for innbyggjarar, tilsette og folkevalde), konsentrasjon av kommunale tenester, lengre beslutningslinjer, svekka lokalkunnskap hjå sakshandsamarar, samt lågare engasjement og politisk involvering frå innbyggjarane.»

I kapitelet om visjon til den nye kommunen står der følgjande:

««Nordhordland kommune» skal vera ein heilskapleg samfunnsutviklar og byggja fellesskap i ein region med sterk vekst og utvikling.

Me byggjer ein ny kommune for å møte framtida sine utfordringar i tenestetilbodet til innbyggjarar og næringsliv.

Me skal rekruttera, halda på og utvikla den beste fagkompetansen for å betra tenestetilbodet.

Tenestetilbodet skal vera der brukarane bur. Den nye kommunen skal vera ein god, attraktiv felles bu- og arbeidsregion.

Målet er å få på plass ein sterkare kommune som byggjer opp under innbyggjarane sin felles identitet, ivaretek lokaldemokratiet og gjer den nye kommunen og regionen betre i stand til å ta imot fleire oppgåver, jamfør vedtak i Stortinget. Den nye kommunen vil aktivt søkja om å kunne ta på seg nye oppgåver og mynde slik at det lokale demokratiet i størst mogeleg grad kan styra utviklinga i eigen kommune.»

Intensjonsavtalen er tematisk bygd opp og fortel kva forhandlingsutvalet har vorte einige om og gir premissane for samanslåinga av dei tre kommunane. Intensjonsavtalen inneheld følgjande:

- Innleiing
- Visjon
- Verdier, mål og prinsipp
- Kvifor ny kommune: fordelar og ulemper
- Den nye kommunen – namn, organisering og styring
- Demokratimodellen
- Prinsipp for tenestetilbod og kompetanse
- Økonomi – harmonisering av skattar og avgifter
- Kommunen som arbeidsgjevar – administrativ prosessar
- Kommunikasjonsplan
- Vegen vidare

Meir informasjon om forhandlingsutvalet sitt arbeid og grunnlag for intensjonsavtalen følgjer med som vedlegg til denne saka.

Føringar frå Regjering og Storting:

I samsvar med Sundvolden-erklæringa har Regjeringa tatt initiativ for å gjennomføra ein kommunereform. Regjeringa ønskjer å flytta makt og ansvar til større og meir robuste kommunar. Målet er eit lokaldemokrati som kan ivareta velferd og sikra verdiskaping og trivsel og kommunar som har kraft til å møte dei utfordringane som ventar. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har utarbeida materiell til rettleiing og rundskriv til inndelingslova som regulerer korleis endringar i kommunestruktur skal gjennomførast.

Regjeringa sette ned eit ekspertutval for å gi råd om framtidens kommunestruktur. Ekspertutvalet la fram ein delrapport i mars 2014 (vedlegg 4) og gav si endelege anbefaling i desember 2014 (vedlegg 5). Utvalet tilrår mellom anna at kommunane bør ha minst 15-20.000 innbyggjarar for å sikra ei god oppgåveløysing. Utvalet meiner også at staten bør redusera detaljstyringa. Med tilrådd storleik, meiner utvalet at kommunane kan vera i stand til å overta ansvaret for nye oppgåver, t.d. habiliterings- og rehabiliteringstenestene, statlege oppgåver knytt til fosterheim og barneverninstusjonar, hjelpemidlar til personar med nedsett funksjonsevne, arbeidsmarknadstiltak i skjerma sektor og verkemidlar for lokal nærings- og samfunnsutvikling. Utvalet meiner fylkeskommunen sitt ansvar for vidaregåande opplæring og samferdsel ikkje bør overførast til kommunar med mindre enn 100.000 innbyggjarar.

Stortinget slutta seg til Meld.St. 14 (2014- 2015) – Kommunereform – nye oppgaver til større kommuner (vedlegg 6). Meldinga varsla også ein gjennomgang av den statlege styringa av kommunane og omtaler korleis større kommunar vil kunne påverka det regionale folkevalde nivået. Med bakgrunn i Stortinget si handsaming av oppgåvemeldinga fekk fylkeskommunane invitasjon til å vurdera samanslåing med nabofylke. Det har resultert i at dei to fylka i Trøndelag vil slå seg saman og det er samtalar mellom fylka på Vestlandet om ein mogeleg Vestlandsregion. Fylka har frist til å gjera vedtak hausten 2016.

Regjeringa tek sikte på å leggja fram forslag til ny kommunestruktur og regionstruktur for Stortinget våren 2017. Samanslåingar som blir vedteke av Stortinget, vil som hovudregel tre i kraft 1. januar 2020.

Fakta om kommunane Lindås, Meland og Radøy:

Som ein del av rettleiinga til kommunane har KMD etablert eit nettbasert utgreiingsverktøy for samanslåing av kommunar. Nettløysinga gir oversikt over relevante nøkkeltal og utviklingstrekk både for enkeltkommunar og for den nye kommunen innanfor områda "befolkning og demografi", "sysselsetting" og "kommuneøkonomi". Det går fram av vedlegg 7 at ein samanslått kommune vil ha om lag 30.000 innbyggjarar ved etableringa 01.01.20, aukande til 35 000 - 40.000 innbyggjarar innan 2040. Inntekta for dei tre kommunane samla er ca. to mrd. kroner, noko som utgjør om lag 74.000 kroner pr. innbyggjar. I rapporten «Nordhordland ein kommune 2020?» er der også ein del fakta om kommunane (vedlegg 10).

Tilskot til samanslåinga:

Ei samanslåing vil utløysa støtte frå staten som skal dekkja dei særskilte kostnadane som er med samanslåinga. Storleiken på desse midlane er avhengig av tal kommunar og folketal, men for desse tre gir det:

Type støtte	Utbetalingstidspunkt	Beløp i mill. kr
Eingongskostnadar	Når Stortinget har gjort vedtak om samanslåing – vår	35

	2017	
Reformstøtte	Utbetalast på tidspunktet for samanslåing – 01.01.2020	20*

*Dersom folketalet er >29.999 vil beløpet auka til 25 mill kr.

Kommunane vil også få 100.000 kroner kvar til dekking av kostnader for informasjon og folkehøyring.

I tillegg er der sett av midlar som skal gå til infrastrukturtiltak i kommunar som slår seg saman. Der er det sendt to søknader allereie:

- IKT-prosjekt og bruk av kart
- Midlar til regulering av vegprosjektet Sambandet Vest

I intensjonsavtalen er der også sagt at ein vil søkja om midlar til utviklingsprosjekt som kan bidra til å realisera visjonane for den nye kommunen.

Inntektssystemet:

Alle kommunar får i dag eit basistilskot på om lag 13,2 mill. kr uavhengig av tal innbyggjarar. Basistilskotet betyr mest for dei små kommunane og er å sjå på som ei inntekt for å dekkja administrasjon.

I inntektssystemet som Stortinget vedtek no i juni vil berre dei kommunane som ufrivillig er «små» behalda eit uavkorta basistilskot. Alle kommunane vil få behalda 50 % av basistilskotet, men dei kommunane som har ein reiseavstand som er mindre enn 25,4 km for å nå 5.000 innbyggjarar vil få eit gradert basistilskot på resten. I prognosemodellen til KS er dette berekna å gi følgjande verknad for desse tre kommunane i mill kr :

	Trekk for gradert basistilkott	Tilbakeført	Netto effekt
Meland	-5,6	2,1	-3,5
Radøy	-4,7	1,4	-3,3
Lindås	-4,9	4,2	-0,7
SUM	-15,2	7,7	-7,5

Totalt sett så vil dei tre kommunane få ein reduksjon på om lag 15 mill kr, men så vert det ei tilbakeføring slik at nettoeffekten vert om lag 7,5 mill kr. Dette er nærare omtalt i to notat som ligg ved (vedlegg 11 og 12).

Dei kommunane som vedtek samanslåing før 01.07.16 vil få kompensert dette trekket i basistilskot gjennom skjønnsmidlar for åra 2017 - 2019. Det er noko uklart om kompensasjonen som vil bli gitt tek utgangspunkt i brutto (15,2) eller netto (7,5). Poenget er at dei kommunane som vedtek samanslåing ikkje skal koma dårlegare ut fram til samanslåinga i 2020.

Til den samanslåtte kommunen vil det bli gitt eit inndelingstilskot som kompensasjon for bortfall av to basistilskot i 15 år etter samanslåing, deretter vert tilskotet trappa det ned over fem år. Inndelingstilskotet vil bli berekna med utgangspunkt i slik inntektssystemet er i 2016.

Innbyggjarane sine synspunkt:

I samsvar med inndelingslova § 10 har innbyggjarane blitt høyrte i prosessen.

Hausten 2015 vart det gjennomført ei innbyggjarundersøking (vedlegg 13) der eit av spørsmåla var om ein var for eller i mot at eigen kommune vart slått saman med andre kommunar. Det var i alle desse kommunane størst andel som svarta «Ja». Lindås og Radøy gjennomførte ei ny innbyggjarundersøking i april/mai (vedlegg 14) og den viste at eit stort fleirtal i Lindås var positiv til

kommunesamanslåing og på Radøy var det 51 % som svara «Ja», andelen som svara «Veit ikkje» var blitt lågare.

Meland gjennomførte folkerøysting 23. mai og det var høve til å røysta på førehand. Det gav 51 % som svara Nei til samanslåing og 49 % som svara Ja. Andelen av dei røysteføre som deltok var 37 %.

	Innbyggerundersøking - vår 2016				Innbyggerundersøking - hausten 2015		
	Ja	Nei	Veit ikkje	Frammøte %	Ja	Nei	Veit ikkje
Lindås	69 %	26 %	5 %		51 %	36 %	13 %
Radøy	51 %	42 %	7 %		47 %	37 %	16 %
Meland*	49 %	51 %		37 %	55 %	34 %	12 %

*Meland – folkeavstemming 23. mai – ikkje innbyggerundersøking vår 2016

Vurdering:

Kommunereforma har eit svært langt tidsperspektiv og rammevilkåra for kommunane vil med stor sannsynlegheit endrast vesentleg framover. Det er førebels ikkje heilt klart kva nye oppgåver kommunane skal ha og korleis fylkeskommunane/regionar skal vera.

Sjølv om der er ein del som er uklart er det svært sannsynleg at den kommunereforma som er sett i gang vil føra til at primærkommunar i framtida får eit meir omfattande ansvar enn i dag. Vi ser i dag at kommunen sine tenester vert meir komplekse og det stiller større krav til kompetanse. For å få til det bør ein ha større fagmiljø enn det vi har i dagens tre kommunar. Auka andel eldre, ein meir pressa offentleg økonomi og auka oppgåver, vil etter kvart setja større krav til korleis det offentlege forvaltar ressursane som er til disposisjon.

I utgreiingar som er gjort er det peika på fordelar og ulemper med samanslåing. Ut i frå ei heilskapleg vurdering synes fordelane med å slå saman desse tre kommunane å vere klart større enn ulempene. Dette er tre kommunar som har eit felles bu- og arbeidsmarknad og der er korte avstandar. Kommunikasjonen har endra seg mykje sidan førre reform i 1965.

Vi vil spesielt peika på at ei samanslåing gir grunnlag for å vidareutvikla sterke fagmiljø. Dette blir i stadig større grad naudsynt, tatt i betraktning prognoser for befolkningsutvikling og det auka ansvar kommunane vil få. Ein samanslått kommune vil vera betre rusta til å kunne yta gode tenester overfor innbyggerane i eit så langsiktig perspektiv som bør leggest til grunn ved spørsmålet om kommunesamanslåing.

Vidare vil ei samanslåing gi betre grunnlag for god arealforvaltning. Kommunane sitt høve til å leggja til rette for god næringsutvikling vil også bli styrka om kommunane slår seg saman.

Dersom kommunestyra i Lindås, Meland og Radøy gjer likelydande vedtak om å godkjenna søknad om å slå kommunane saman, bør arbeidet med å planlegga den nye kommunen setjast i gang så raskt som mogeleg. Det er erfaringa frå andre at ein ikkje må venta med å starta opp arbeidet.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner framlegget til søknad om å slå saman kommunane Lindås, Meland og Radøy (vedlegg 1).
2. Kommunestyret godkjenner forhandlingsutvalet sin intensjonsavtale (vedlegg 2) som grunnlag

for samanslåing av kommunane Lindås, Meland og Radøy.

Formannskapet i Radøy - 061/2016

FS - handsaming:

Forhandlingsutvalet i Lindås, Radøy og Meland signerte 8. juni den endelege intensjonsavtalen mellom dei tre kommunane.

Ordføraren viste til at det er lagt ved eit grundig vedleggs-tilfang knytt til kommunestyret si handsaming av sak om Radøy skal gå inn i ein ny kommune saman med Lindås og Meland. Det ligg også ved eit notat med oppdaterte tal for alternativet med Radøy som eigen kommune.

Rådmannen presiserte at saksutgreiinga og framlegg til vedtak er den same for dei tre kommunane Radøy, Lindås og Meland. Alle kommunane i regionen skal ta stilling til kommunestyret 22. juni, med møtestart kl. 12.00. I Radøy er dette den einaste saka på sakskartet.

Om kommunestyrefleirtalet i Lindås, Radøy og Meland seier ja til ein ny kommune, må dei tre kommunane formelt søkja departementet om å få gå saman. Stortinget vil hausten 2017 gje formell godkjenning til å setja ned ei fellesnemnd med folkevalde frå dei tre kommunane. Men alt komande haust bli det, ved eit ja-fleirtal, bli valt ei førebels fellesnemnd med 21 representantar (10 frå Lindås, 6 frå Meland og 5 frå Radøy), som skal starta førebuinga og arbeidet med prosessen mot ein kommune.

Formannskapet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg til vedtak.

FS - vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner framlegget til søknad om å slå saman kommunane Lindås, Meland og Radøy (vedlegg 1).
2. Kommunestyret godkjenner forhandlingsutvalet sin intensjonsavtale (vedlegg 2) som grunnlag for samanslåing av kommunane Lindås, Meland og Radøy.

Kommunestyret i Radøy - 039/2016

KS - handsaming:

Ordførar Jon Askeland ønskte velkomen til eit historisk møte i Radøy kommunestyre - for historisk er det, same kva utfall vedtaket i den einaste saka på dagsorden vert. Han peika også på det historiske i at kommunestyra i Radøy, Lindås og Meland "akkurat no" startar kommunestyremøte der same saksutgreiing og same innstilling ligg føre.

Ordføraren presenterte dei siste endringane som er gjort i intensjonsavtalen mellom Radøy, Lindås og Meland.

Det var på førehand avtalt at gruppeleiarane for dei ulike parti skulle ta ordet først og gje uttrykk for sine synspunkt og partiet si røystegjeving. Gruppeleiarane/talspersonar hadde sine innlegg i

følgjande rekkjefølgje: Jostein Borlaug (Ap), David Pletten Aasgard (KrF), Agnes Hoshovde Bernes (V), Roy Bø (Frp), Kenneth Taule Murberg (H), Leif Taule (Sp).

Silje Namtvedt (SP) meiner det ikkje er noko endeleg krav at kommunane må gjera sine vedtak innan 1. juli 2016. Ordføraren svarta at Regjeringa og Stortinget har sett 1. juli som endeleg frist for å gje tilbakemelding i kommunereforma. Han peika på at utsetjingsframlegg kan ha som logisk konsekvens at det vert tolka som å gå vidare som eigen kommune.

Namtvedt sette fram følgjande framlegg:

Saka vert utsett.

Utsetjingsframlegget frå Silje Namtvedt (SP) fekk fem røyster (5 SP) og fall.

Kommunestyret vedtok formannskapet si tilråding med 20 mot 5 røyster.

Følgjande røysta for: Ap 5, Høgre 5, Sp 4, KrF 2, Venstre 2, Frp 2.

Følgjande røyst mot: SP 5 (Silje Namtvedt, Martin Soltveit, Dag Sætre, May Britt V. Gjerde, Laila Seilfaldet Pletten).

Ordføraren takka for ein verdig og god debatt og han konkluderte med at eit historisk vedtak er fatta - på årets lengste dag. Han forsikra at Radøy sine folkevalde går inn i den nye kommunen for å kjempa for innbyggjarane sine interesser.

Ordføraren understreka at me no skal byggja ein ny kommune av noverande Radøy, Lindås og Meland, med levande bygder, og eit sterkt sentrum. Ordførarane kjem saman etter sommarferien og vil saman med formannskapa leggja opp framdriftsplan til kommunestyret til hausten.

Den nye kommunen vil formelt verta etablert frå 1.1. 2020. Radøy-ordføraren sa at han vil ha ein framoverlent ny kommune, som leitar etter moglegheitene og finn løysingane som ligg framfor oss. For å skildra håpet, viljen og den lyriske retningen framover, siterte ordføraren Lindås-lyrikaren Åslaug Låstad Lygre sine vakre og vøre verseliner i songen om Sumarnatta:

"Vi skal ikkje sova bort sommarnatta, ho er for ljøs til det. Då skal vi vandra i saman ute, under dei lauvtunge tre".

KS - vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner framlegget til søknad om å slå saman kommunane Lindås, Meland og Radøy (vedlegg 1).

2. Kommunestyret godkjenner forhandlingsutvalet sin intensjonsavtale (vedlegg 2) som grunnlag for samanslåing av kommunane Lindås, Meland og Radøy.

Vedlegg:

Vedlegg 01 Søknad om samanslåing

Vedlegg 02 - Signert intensjonsavtale Lindås_Meland_Radøy

Vedlegg 03 Rapport_Nordhordland+kommune_juni+2015

Vedlegg 04 Ekspertutvalet - rapport mars 2014

Vedlegg 05 Ekspertutvalet - rapport desember 2014

Vedlegg 06 St meld 14 Kommunereform - nye oppgaver

- Vedlegg 07 Rapport om ny kommune rapport Lindås Meland og Radøy - juni 2016
- Vedlegg 08 2013.06.17 Telemarksforskning - Nye samhandlingsformer og strukturendringar i Nordhordland
- Vedlegg 09 2013.12.20 Telemarksforskning - rapport kommunestruktur Nordhordland fase 2.1
- Vedlegg 10 Nordhordland ein kommune 2020
- Vedlegg 11 Notat - konsekvens nytt inntektssystem inkl endring utgiftutjevning
- Vedlegg 12 2016 05 02 Notat - inntektssystem KS prognosemodell
- Vedlegg 13 Nordhordland innbyggjarundersøking okt 2015
- Vedlegg 14 Innbyggjarundersøking april - mai 2016
- Vedlegg 15 Radøy som eigen kommune - vurderingar av økonomiske utfordringar - notat (75819)
- Vedlegg 16 Samla innspel til intensjonsavtalen i dei tre kommunane